

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

26 februari 2008

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de heren Eloi Glorieux en Rudi Daems, de dames Mieke Vogels en Vera Dua
en de heren Jos Stassen en Jef Tavernier –**

betreffende China en de Olympische Zomerspelen van Peking 2008

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Binnen minder dan zes maanden, op 8 augustus 2008, beginnen in Peking de Olympische Zomerspelen. In de aanloop van de toekenning van de Spelen aan Peking hadden Chinese autoriteiten verklaard dat de organisatie van de Spelen zou bijdragen tot een verbetering van de mensenrechtensituatie. Een aantal maanden voor het begin van de Spelen blijkt dat er van die belofte weinig gerealiseerd is. Dit voorstel van resolutie vraagt dat de Vlaamse Regering er bij de Chinese overheid op aandringt om de situatie snel te verbeteren. Er wordt ook aangedrongen op een consequent ethische houding van het Internationaal Olympisch Comité (IOC) en het Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité (BOIC) in deze kwestie. Aan de atleten die naar Peking gaan, wordt ten slotte gevraagd gezamenlijk hun steun voor de mensenrechten uit te spreken.

1. De toekenning van het organisatierecht van de Olympische Spelen aan Peking

Op 8 augustus 2008 beginnen in Peking de Olympische Zomerspelen. In de aanloop van de toekenning van de Spelen aan Peking hadden Chinese autoriteiten verklaard dat de organisatie van de Spelen zou bijdragen tot een verbetering van de mensenrechtensituatie. Een aantal maanden voor het begin van de Spelen blijkt dat er van die belofte weinig in huis gekomen is.

In juli 2001 werd te Moskou de organisatie van de XXIXe Olympische Zomerspelen door het IOC toegewezen aan Peking, ten nadele van de andere kandidaat-steden Toronto, Parijs, Osaka en Istanboel.

Bij de kandidatuur van Peking werden ernstige bezwaren geopperd, vooral dan door mensenrechtenorganisaties. Van China was bekend dat de arbeids- en leefomstandigheden er vaak abominabel waren en dat er ernstige problemen zijn met de mensenrechten. Tegenstanders van het regime werden zonder meer opgepakt en in straf- en heropvoedingskampen opgesloten, geïntimideerd of gefolterd en zelfs zonder enig proces openlijk geëxecuteerd. In rapporten van Amnesty International (AI) of Human Rights Watch (HRW) waren regelmatig alarmerende berichten te lezen over dergelijke flagrante schendingen. Die berichten hebben er zelfs toe bijgedragen dat

China in 1993 – toen het zich voor de eerste maal als organisator voor de Olympische Zomerspelen kandidaat had gesteld – die olympische droom heeft mogen opbergen en het IOC Sydney heeft verkozen. De manier waarop in China de studentenopstand in 1989 was aangepakt, lag wellicht nog té vers in het geheugen.

Het rapport van de evaluatiecommissie van het IOC, na een driedaags bezoek aan Peking was vrij lovend voor het land. Het rapport gaf aan dat China, door zijn strak centraal georganiseerd bestuursorgaan, de volledige verantwoordelijkheid kon opnemen voor het organiseren van de Spelen. Door de economische opleving werden voldoende financiële garanties gegeven om de benodigde infrastructuur en een modern olympisch dorp te bouwen.

Het rapport stelde ook enkele voorwaarden waaraan Peking moest voldoen:

- journalisten moesten de mogelijkheid krijgen om tijdens de Spelen vrij te kunnen rondreizen in het hele land. Persvrijheid in China blijft een heet politiek hangijzer;
- er moesten dringend extra inspanningen worden gedaan om de belofde groene Spelen te realiseren. Peking kampte met hardnekkige luchtvervuiling door kolengestookte centrales en een sterk verouderd verkeerspark. Omschakeling van kolen op gas, vervuilende bedrijven uit de stad weren en de verkeerschaos aanpakken, waren een onvermijdelijke noodzaak;
- de lucht- en waterkwaliteit in het algemeen en in Peking in het bijzonder moest voldoen aan de normen van de World Health Organization (WHO).

Opmerkelijk is dat in het Evaluatierapport met geen woord wordt gerept over de schending van de mensenrechten. Volgens het rapport bestond er zelfs niet eens een probleem met de nieuwsgaring en de beknutting van de persvrijheid.

Toch was er in de acht jaar tussen 1993 en 2001 maar heel weinig veranderd. Amnesty International had in haar rapporten nog maar eens aangetoond dat de schending van de mensenrechten in die periode alleen maar geïntensifieerd was. Mensenrechtenactivisten, journalisten, advocaten maar ook migranten of tegenstanders van het regime werden gevisieerd.

Naast het mensenrechtenbeleid waren er alarmerende signalen over de haast onmenselijke arbeids- en leefomstandigheden, de nagenoeg onbestaande sociale voorzieningen, de gigantische milieuproblemen in het hele land veroorzaakt door de sterke economische opleving of het nog steeds politiek gevoelige onderwerp van de bezetting van Tibet.

Toch vond het IOC dat de organisatie van de Zomerspelen aan Peking toekwam. Hein Verbruggen, hoofd van de Evaluatiecommissie, wuifde de kritieken weg door te zeggen dat het de commissie voornamelijk te doen was om de sporttechnische faciliteiten en infrastructuur. Hij liet zich zelfs ontvallen dat “het hier gaat om sport en dat heeft niks met politiek te maken”.

2. Het IOC en de Chinese overheden

In de discussie over de Olympische Spelen en de mensenrechtensituatie heeft het IOC (en haar nationale afgevaardigden) een eigen rol te spelen, en hebben in de eerste plaats de Chinese autoriteiten zelf de verantwoordelijkheid om iets aan de situatie te veranderen.

Voor de toekenning zei secretaris-generaal Wang Wei van het Chinese comité om de Spelen naar Peking te halen: “We hebben er alle vertrouwen in dat, als de Spelen naar China komen, dat niet alleen een steun zal betekenen voor onze economie, maar ook al onze sociale omstandigheden zal verbeteren, inclusief onderwijs, gezondheid en de mensenrechten.”. De burgemeester van Peking, Liu Qi, zei in 2001: “(De Olympische Spelen) zullen alle economische en sociale projecten helpen ondersteunen, en zullen ook de verdere ontwikkeling van onze mensenrechtenzaak ten goede komen.”.

Ook de verantwoordelijken van het IOC stelden hun hoop erop dat de organisatie van de Olympische Spelen zou bijdragen tot een verbetering van de mensenrechtensituatie. In 2001 verklaarde Jacques Rogge, voorzitter van het IOC: “Sport, de Olympische Spelen en het IOC kunnen een positieve rol spelen in het helpen bij de veranderingen in de wereld.”. In 2002 zei hij nog: “We zijn ervan overtuigd dat de Olympische Spelen de mensenrechten in China zullen verbeteren. Zij (= de Chinese autoriteiten) zullen hun mensenrechtensituatie verbeteren. (...) Wij bij het IOC hebben de Chinese overheid aangespoord om,

zo snel mogelijk, hun staat van dienst op het vlak van de mensenrechten te verbeteren.”.

Het IOC heeft herhaalde malen zijn verwachting ten aanzien van de Chinese autoriteiten bevestigd. De organisatie stelde ook dat ze vertrouwde op mensenrechtenorganisaties om de situatie in China te controleren en daarover te rapporteren. In 2004 zei Jacques Rogge: “Het is de verantwoordelijkheid van het IOC om te vechten voor waarden. We hebben zeer duidelijk gezegd dat we een volledig respect voor de mensenrechten willen aan onze Chinese vrienden en de Chinese leiders. Wij hebben zelf niet de expertise om de evolutie van deze verschillende sociale veranderingen te beoordelen. Daar zijn andere organisaties voor, en we luisteren naar hen.”.

Het Olympisch Handvest (artikel 2) luidt: “Het doel van de Olympische Spelen is sport ten dienste te stellen van een harmonieuze ontwikkeling van de mens, met als doel de oprichting van een vreedzame samenleving aan te moedigen die rekening houdt met het behoud van de menselijke waardigheid.”.

Op een jaar voor het begin van de Spelen hebben diverse mensenrechtenorganisaties rapporten opge maakt die bewijzen dat er zo goed als geen verbetering is van de situatie in China.¹ De reactie daarop van IOC-verantwoordelijken is merkwaardig. Zo nam Hein Verbruggen, die voor het IOC de voorbereiding van de Spelen in China coördineert afstand van de campagne van Amnesty.² Volgens hem is er door het IOC, buiten het element van de persvrijheid, geen verband gelegd met de mensenrechten. Hij vindt dat de Spelen niet gebruikt moeten worden voor een mensenrechtenagenda en stelt dat er geen mensenrechtenschendingen zijn die verband zouden houden met de organisatie van de Olympische Spelen. Deze uitspraken zijn minstens in tegenspraak met wat Jacques Rogge eerder heeft gesteld, en geven daarnaast de indruk dat voor het IOC de mensenrechten geen echte prioriteit zijn.

¹ (1) Amnesty International, The Olympics countdown – one year left to fulfil human rights promises, 7 augustus 2007. Zie: [http://web.amnesty.org/library/pdf/ASA170242007ENGLISH/\\$File/ASA1702407.pdf](http://web.amnesty.org/library/pdf/ASA170242007ENGLISH/$File/ASA1702407.pdf), (2) Persbericht HRW: http://china.hrw.org/press/news_release/china_no_progress_on_rights_one_year_before_olympics

² <http://www.volkskrant.nl/sport/article457290.ece>

3. De belangrijkste knelpunten op het vlak van mensenrechten

Wat zijn de belangrijkste punten van bezorgdheid op het vlak van de mensenrechten?

– Persvrijheid

Het is goed dat het IOC bij de Chinese autoriteiten heeft aangedrongen op persvrijheid. Op de toegezegde ‘complete persvrijheid’ tijdens de Olympische Spelen is echter nog heel wat af te dingen.

1. De nieuwe regels gelden alleen voor de buitenlandse pers en zijn ook tijdelijk. Na de Paralympische Spelen (in september) zullen ze weer worden ingetrokken. Amnesty International en Human Rights Watch constateren dat de persvrijheid (voor buitenlanders) in de praktijk nauwelijks versoepeld is. Chinese media krijgen in de aanloop naar de Spelen zelfs steeds minder vrijheid. In het belang van de ‘harmonieuze samenleving’ worden de touwtjes steeds strakker aangetrokken: journalisten en schrijvers worden nog steeds opgepakt en ontslagen en kranten worden gesloten.
2. Internetcensuur en het afsluiten van websites is wijdverbreid. De afgelopen jaren kregen enkele internetjournalisten twaalf jaar cel. Op de jaarlijkse persvrijheidsindex van Verslaggevers zonder Grenzen staat China steevast in de laagste regionen: in 2006 op plaats 163 van de 168.
3. Uit het rapport van Human Rights Watch ‘You Will Be Harassed and Detained’³, dat in augustus 2007 uitkwam, bleek dat er van de verbeteringen in de praktijk weinig terecht komt. De organisatie interviewde 35 buitenlandse correspondenten in China. De meesten stelden dat de nieuwe regels voortdurend worden geschonden. Verslaggevers worden regelmatig door de autoriteiten geïntimideerd, gearresteerd of op andere manieren belemmerd in hun werk.

– Gedwongen uitzettingen

Volgens Amnesty zijn voor de aanleg van olympische faciliteiten duizenden mensen gedwongen hun huis, bedrijf of grond te verlaten. Sommigen kwamen daar pas achter toen de bulldozers al op de stoep stonden. Er zijn ook verhalen van huizen die werden gesloopt terwijl er nog mensen in lagen te slapen. Slachtoffers van gedwongen uitzettingen worden bovendien vaak niet of nauwelijks gecompenseerd. Mensen die protesteren tegen deze gang van zaken lopen het risico gearresteerd en gemarteld te worden.

– Mensenrechtenschendingen in de context van de Spelen

De lokale autoriteiten van Peking besloten begin 2006 de straf ‘heropvoeding door arbeid’ te gebruiken om de stad schoon en veilig te maken en te zorgen dat de Spelen ordelijk verlopen. Anders dan bij reguliere gevangenisstraffen is het de politie die mensen tot ‘heropvoeding door arbeid’ veroordeelt, en komt er geen rechter aan te pas. Peking breidde met het oog op de Spelen de toepassing van deze straf uit tot overtredingen waaronder illegaal reclame maken, handeldrijven zonder vergunning, folders uitdelen, landloperij of bedelarij.

Steeds vaker worden mensen tamelijk willekeurig onder huisarrest geplaatst als zij in opstand komen tegen misstanden. Zo kregen twee Chinese documentairemakers (Hu Jia en Zeng Jinyan) bijvoorbeeld huisarrest opgelegd, vlak voordat zij naar Europa zouden reizen om hun film over een eerdere periode van huisarrest te tonen.

Een apart hoofdstuk in deze categorie wordt gevormd door de manier waarop producten als sportkledij worden gemaakt. Daarbij zijn er ernstige problemen op het vlak van respect voor sociale rechten.

– Overige mensenrechtenschendingen in China

De lijst met schendingen is lang: er zijn honderden gewetensgevangenen. Naar schatting 500.000 mensen zitten zonder vorm van proces vast in een werkkamp. Er wordt gemarteld. Meer dan 90 procent van alle doodstraffen wordt in China voltrokken, bijna altijd na een oneerlijk proces. Er is veel politiegeweld. Religieuze en etnische minderheden, zoals de Oeigoeren en de Tibetanen, worden ernstig gediscrimineerd en onderdrukt.

³ <http://hrw.org/reports/2007/china0807>

4. Sociale rechten en productie van goederen voor de Olympische Spelen

Naar aanleiding van de Spelen van 2004 wilde de campagne 'Play Fair' het IOC ertoe aanzetten toe te zien op de naleving van de arbeidsvoorwaarden bij de sportkleding en -schoenenindustrie, zodat ze bij het toekennen van de licenties en sponsorcontracten druk konden uitoefenen. Het antwoord van het IOC was duidelijk. Niet het IOC zelf, maar de Nationale Olympische Comités waren verantwoordelijk voor licenties en sponsoring.

In juni 2007, ruim een jaar voor de Olympische Spelen te Peking, verscheen opnieuw een rapport van Play Fair 2008: 'No medal for the Olympics on labour rights'.⁴ In dit rapport werden vier Chinese ondernemingen onderzocht gedurende de winter van 2006-2007. Deze bedrijven produceren petten, tassen, agenda's met de olympische mascotte, mappen, pen- en allerhande kantoormateriaal, met een olympische licentie. Het resultaat van het onderzoek was onthutsend. Werknemers bezitten geen contract of enig ander tewerkstellingsdocument en worden ernstig onderbetaald (tot 50 en 60% van het minimumloon). Kinderen jonger dan zestien jaar en soms zelfs jonger dan twaalf jaar worden tewerkgesteld en moeten ook zes dagen op zeven tot dertien uur per dag meedraaien. Arbeiders worden verplicht overuren te maken, kunnen geen verlof nemen en zelfs niet altijd ontslag nemen zonder een schadeloosstelling aan het bedrijf te betalen. Sociale zekerheid is zo goed als afwezig, er bestaat geen zwangerschapsverlof. Werken gebeurt vaak in onhygiënische en onveilige omstandigheden. Er worden onredelijke boetes gegeven bij het maken van fouten. Vakbonden – zelfs de enige officiële erkende staatsvakbond – is vaak niet aanwezig enzovoort.

Deze situatie druist in tegen de ethische gedragscode van het IOC, die stelt: "Olympische partijen mogen niet betrokken raken bij bedrijven of personen wier activiteiten niet in overeenstemming zijn met de principes beschreven in het Olympisch Charter."

Toch weigerde het IOC zijn verantwoordelijkheid op te nemen voor zelfs de meest minimale naleving van de basisarbeitsnormen bij de productie van artikelen met het olympische logo.

Toch had het IOC in 1998 samen met de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) een samenwerkingsovereenkomst getekend over het respect voor sociale rechtvaardigheid, waarin ze activiteiten aanmoedigen in de strijd met armoede en kinderarbeid.

De Chinese overheid van haar kant heeft geen van de twee fundamentele ILO-conventies over vrijheid van vereniging en het recht op organisatie en collectieve onderhandelingen geratificeerd. Bijgevolg blijven deze rechten aan arbeiders in China onttrokken. De enige arbeidersorganisatie die officieel is erkend, is de All China Federation of Trade Unions (ACFTU), een onderdeel van de partij- en staatsbureaucratie. Het ACFTU houdt zich dan ook vaak op de achtergrond en is passief bij het verlenen van steun.

Het IOC hield het bij de melding dat ze de contracten van de bedrijven, die zich schuldig maken aan dergelijke schendingen, zullen herzien. Ze schoven het probleem door naar de Nationale Olympische Comités.

De genoemde bedrijven zelf zaten verveeld met dit rapport en probeerden de beschuldigingen te weerleggen. Het Beijing Organizing Committee for the Olympic Games (BOCOG) stelt zelfs dat, als de beschuldigingen waar zijn en aangetoond kunnen worden, de bedrijven hun contracten zullen verliezen. Volgens Play Fair zouden hierdoor vooral de arbeiders de dupe worden. De Chinese overheid van haar kant beloofde dat ze maatregelen zou nemen en zware boetes zou opleggen aan bedrijven die zich schuldig maken aan kinderarbeid bij de productie van merchandising voor de Olympische Spelen.

Het BOIC houdt het erop "geschokt te zijn door de wantoestanden die in dit rapport worden aangehaald.". Zij kaatsen de bal terug naar het IOC die meer invloed heeft om acties te ondernemen.

Eloi GLORIEUX

Rudi DAEMS

Mieke VOGELS

Vera DUA

Jos STASSEN

Jef TAVERNIER

⁴ http://www.playfair2008.org/docs/playfair_2008-report.pdf

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens;
- gelet op het Olympisch Charter en in het bijzonder artikel 2 dat stelt: “Het Olympisme is een levensfilosofie die in een evenwichtig geheel de kwaliteiten van het lichaam, van de wil en van de geest combineert en stimuleert. Gaande van sport tot cultuur en educatie, wil het Olympisme schepper van een levensstijl zijn, gebaseerd op de vreugde in de inspanning, de educatieve waarde van het goede voorbeeld en het respect voor de fundamentele, universele, ethische principes.”;
- overwegende dat:
 - 1° bij de toekenning van het organisatierecht voor de Olympische Spelen aan China als voorwaarde werd gesteld dat internationale journalisten over volledige vrijheid om te werken moeten beschikken, dat meer inspanningen nodig waren om te komen tot groene spelen, dat de lucht- en waterkwaliteit in Peking moet voldoen aan de WHO-normen;
 - 2° zoals onder meer blijkt uit een recent rapport van Human Rights Watch, in de aanloop van de Olympische Spelen de Chinese overheid, ondanks het instellen van ‘tijdelijke versoepelende maatregelen’, doorgaat met het opleggen van inperkingen op buitenlandse journalisten, terwijl binnenlandse journalisten volledig onder controle worden gehouden;
 - 3° de Chinese overheid de censuur voor 130 miljoen internetgebruikers heeft verscherpt;
 - 4° bij de bouw van de olympische gebouwen in Peking vele duizenden mensen uit hun woningen verdreven zijn, vaak zonder compensatie en dat bij de pre-olympische ‘schoonmaak’ vele scholen voor migrantenkinderen zijn gesloten;
 - 5° Chinese burgers die wilden protesteren tegen deze verdrijvingen ondertussen opgepakt zijn;

- 6° de arbeidsrechten van duizenden arbeiders die aan het werk zijn bij de bouw van de Olympische sites niet worden gerespecteerd;
- 7° in de aanloop van de Olympische Spelen huisarrest en ‘heropvoeding door arbeid’ op grote schaal zijn gebruikt tegen vele burgers die opkomen tegen de misstanden;
- 8° ondanks extra procedures (een bekrachtiging door het Hooggerechtshof) de Chinese overheid op grote schaal doorgaat met het uitvoeren van de doodstraf en waarschijnlijk meer dan 7500 mensen per jaar executeert;
- 9° zoals onder meer blijkt uit een recent rapport van de Play Fair Alliantie, Chinese bedrijven met een olympische licentie werken op een wijze die volstrekt in strijd is met de ILO-conventies;
- 10° het Internationaal Olympisch Comité (IOC) zich ertoe verbonden had toe te zien op een verbetering van de mensenrechtensituatie in China, terwijl uit recente verklaringen van IOC-verantwoordelijke Hein Verbruggen blijkt dat het IOC hierin geen krachtige rol wil opnemen;
- 11° de aanhangers van de religieuze Falun Gong het slachtoffer van repressie zijn en vaak in verdachte omstandigheden om het leven komen;
- 12° China Tibet bezet houdt en de rechten van de Tibetanen en hun geestelijke leider, de Daila Lama, met de voeten treedt;
- vraagt de Vlaamse Regering:
 - 1° een dringende oproep te doen aan de Chinese overheid om in de loop van de volgende maanden tot een snelle en waarneembare verbetering te komen op het vlak van respect voor de mensenrechten en de persvrijheid van binnen- en buitenlandse journalisten;
 - 2° haar steun uit te drukken aan alle Chinese burgers die in de aanloop naar de Olympische Spelen werden verdreven uit hun huizen, werden opgepakt of mishandeld en om aan de Chinese overheid volledige opheldering te vragen over het lot van deze mensen;

- 3° de houding van de Chinese overheid ten aanzien van Tibet en de steun van de Chinese overheid aan de regimes in Birma en Soedan, te veroordelen;
- 4° het Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité (BOIC) op te roepen, zich ondubbelzinnig uit te spreken tegen schendingen van de mensenrechten bij alle activiteiten die te maken hebben met de voorbereiding van de Olympische Spelen in Peking;
- 5° het BOIC op te roepen er bij het IOC op aan te dringen om de Chinese overheid op te roepen bijkomende waarneembare maatregelen te nemen ten voordele van het respect voor de mensenrechten en de persvrijheid;
- 6° het BOIC te verzoeken er op toe te zien dat alle producten die gefabriceerd zijn met het oog op de deelname aan de Olympische Spelen, zoals sportkledij en merchandising, geproduceerd zijn met volledig respect voor de ILO-normen;
- 7° het BOIC te verzoeken om op de sportkledij van de atleten een oproep te plaatsen voor respect voor de mensenrechten in China;
- 8° de atleten die zullen deelnemen aan de Olympische Spelen op te roepen om – in de lijn van het Olympische Handvest, dat verwijst naar ‘respect voor universele, fundamenteel ethische principes’ – in een gezamenlijke verklaring hun gehechtheid aan de mensenrechten kenbaar te maken;
- 9° er bij de vijf grootste internetproviders op aan te dringen zich niet te onderwerpen aan de Chinese censuurmaatregelen.

Eloi GLORIEUX

Rudi DAEMS

Mieke VOGELS

Vera DUA

Jos STASSEN

Jef TAVERNIER
